כפר עולמי · יחידה 2: גלובליזציה מעצימה שינויים · חוברת קטנה

נוף גלובלי ונוף אנושי

מהדורה למורה · תשובות לשלוש הרמות: בסיסי · ז׳ רגיל · מתקדם

התשובות מופיעות ראשונות. אחריהן: מהלך שיעור מוצע, הצעות לבידול, משחקים לשיעור ופרטים לוודא.

תשובות – רמה בסיסית

חלק א׳ 1 – התאמה	תשובה
1. נוף גלובלי	ב
2. נוף אנושי	ג
3. נוף טבעי	ד
4. פארק מדעי	א
5. חברה רב-לאומית	ה

חלק א׳ 2 – השלמה	תשובה
1. ספירת שלטים באנגלית ברחוב הראשי	תצפית
2. מגדלי העיר נראים מהים בשקיעה	קו רקיע
3. מגדלים במרכז העיר ובתים נמוכים בפרברים	מבנה פעמון

חלק ב׳ – שאלה	תשובה	הסבר
1. מה זה נוף טבעי?	ב. נוף שהטבע יצר	הרים, נהרות ויערות הם נוף שהטבע יצר.
2. איזה מהבאים הוא נוף אנושי?	ד. שכונה עם בתים וכבישים	את השכונה בנו בני אדם.
3. מה זה נוף גלובלי?	א. נוף שנראה אותו דבר בהרבה ערים בעולם	מגדלים, קניונים ושלטים דומים מופיעים בהרבה ערים.
4. איפה נמצאים המגדלים הגבוהים בעיר גלובלית?	ג. במרכז העיר	במרכז העיר הבניינים הכי גבוהים.
5. מה עושה גאוגרף בתצפית?	ב. מסתכל, סופר ורושם	בתצפית מתבוננים ומתעדים מה רואים.

נכון / לא נכון	תשובה	הסבר / תיקון
1. יער הוא נוף אנושי.	לא נכון	יער הוא נוף טבעי, כי הטבע יצר אותו.
2. בהרבה ערים בעולם יש מגדלי זכוכית דומים.	נכון	נכון – זה חלק מהנוף הגלובלי.
3. בשדות תעופה רבים יש שלטים באנגלית.	נכון	נכון – כך נוסעים מכל העולם מבינים לאן ללכת.
4. בפרברים הבניינים הכי גבוהים בעיר.	לא נכון	בפרברים הבניינים נמוכים; הגבוהים נמצאים במרכז.

חלק ג׳ – שאלה	תשובה לדוגמה
1. כתבו שני דברים שאתם רואים בדרך לבית הספר: אחד טבעי ואחד אנושי.	טבעי: עץ גדול וגבעה. אנושי: מעבר חצייה ותחנת אוטובוס.
2. למה לדעתכם יש שלטים באנגלית בהרבה מקומות?	

	לדעתי יש שלטים באנגלית כי הרבה אנשים מהרבה מדינות מבינים אנגלית, וכך כולם יכולים להתמצא.

כרטיס יציאה: דוגמה לנוף טבעי: ... · דוגמה לנוף גלובלי: ... · מה הייתי רושם בתצפית ברחוב שלי? — מצופה תשובה קצרה שמשתמשת במושג אחד לפחות.

תשובות – רמת ז׳ רגילה

חלק א׳ 1 – התאמה	תשובה
1. נוף גלובלי	א
2. נוף אנושי	ג
3. נוף טבעי	ד
4. פארק מדעי	ו
5. חברה רב-לאומית	ב
6. מבנה פעמון	ה

חלק א׳ 2 – השלמה	תשובה
1. ספירת שלטים באנגלית ברחוב הראשי	תצפית
2. מגדלי העיר נראים מהים בשקיעה	קו רקיע
3. מגדלים במרכז העיר ובתים נמוכים בפרברים	מבנה פעמון
4. רשת מזון מהיר עם סניפים ביבשות רבות	חברה רב-לאומית

חלק ב׳ – שאלה	תשובה	הסבר
1. מה ההבדל בין נוף אנושי מקומי לנוף גלובלי?	ג. נוף גלובלי חוזר ונראה דומה בערים רבות בעולם	נוף מקומי ייחודי למקום; נוף גלובלי חוזר על עצמו בעולם.
2. מה משותף לעמק הסיליקון, לבנגלור ולהר חוצבים?	א. כולם פארקים מדעיים עם מבני משרדים ומעבדות	שלושתם אזורי טכנולוגיה שנראים דומים.
3. מהו ״מבנה פעמון״?	ב. בניינים גבוהים במרכז העיר ונמוכים בשוליים	קו הגגות עולה במרכז ויורד בשוליים, כמו פעמון.
4. מה מביאה חברה רב-לאומית לעיר חדשה מלבד מקומות עבודה?	ד. גם סגנון בנייה, שפה ודרך עבודה	החברה משנה גם את הנוף ואת התרבות במקום.
5. איזו שאלה היא ״שאלה של גאוגרף״?	ב. למה המבנה הזה נמצא דווקא כאן?	גאוגרף שואל על מיקום, סיבות וקשרים במרחב.

נכון / לא נכון	תשובה	הסבר / תיקון
1. נוף גלובלי הוא סוג של נוף אנושי.	נכון	נכון – את הנוף הגלובלי בנו בני אדם.
2. בפארקים מדעיים פועלות בעיקר חוות חקלאיות.	לא נכון	בפארקים מדעיים פועלות חברות טכנולוגיה, מעבדות ומשרדים.
3. תצפית היא כלי מחקר שבו מתבוננים ומתעדים בשטח.	נכון	נכון – מתבוננים, מצלמים, סופרים ורושמים.
4. שלטים באנגלית מעידים תמיד שהמקום נמצא במדינה דוברת אנגלית.	לא נכון	שלטים באנגלית נפוצים גם במדינות אחרות – זה סימן לגלובליזציה.

חלק ג׳ – שאלה	תשובה לדוגמה
1. תכננו תצפית ברחוב מרכזי ביישוב שלכם: מה תספרו ומה תשאלו?	אספור שלטים באנגלית, חנויות רשת ובניינים מעל עשר קומות. אשאל: למה החנויות מרוכזות כאן? מה מקשר אותן לעולם? מי מרוויח מהן?
2. הסבירו מדוע ערים בארצות שונות נראות דומות זו לזו.	חברות רב-לאומיות פותחות סניפים ובונות בסגנון דומה, רשתות חנויות מופיעות בכל מקום, ואדריכלים ומתכננים מושפעים זה מזה בעולם המחובר.
3. מה היתרון ומה החיסרון של נוף גלובלי לתושבי העיר?	יתרון: מקומות עבודה, שירותים מוכרים ונוחות לתיירים. חיסרון: העיר מאבדת את הייחוד שלה, וחנויות מקומיות קטנות מתקשות להתחרות.

כרטיס יציאה: שלושה רכיבים של נוף גלובלי: … · ההבדל בין נוף טבעי לאנושי במשפט: … · שאלה של גאוגרף שהייתי שואל בתצפית: … — מצופה תשובה קצרה שמשתמשת במושג אחד לפחות.

תשובות – רמה מתקדמת

חלק א׳ 1 – התאמה	תשובה
1. נוף גלובלי	ז
2. נוף אנושי	ח
3. נוף טבעי	ה
4. פארק מדעי	א
5. חברה רב-לאומית	ו
6. מבנה פעמון	ד
7. קו רקיע	ג
8. תצפית	ב

חלק א׳ 2 – השלמה	תשובה
1. ספירת שלטים באנגלית ברחוב הראשי	תצפית
2. מגדלי העיר נראים מהים בשקיעה	קו רקיע
3. מגדלים במרכז העיר ובתים נמוכים בפרברים	מבנה פעמון
4. רשת מזון מהיר עם סניפים ביבשות רבות	חברה רב-לאומית

חלק ב׳ – שאלה	תשובה	הסבר
1. מדוע במרכז העסקים בונים לגובה?	ג. כי הקרקע במרכז יקרה, ומנצלים כל מטר	מחיר קרקע גבוה מעודד בנייה של קומות רבות על שטח קטן.
2. מה מבטא הביטוי ״מקומות ללא מקום״?	ב. מרחבים אחידים שאיבדו את הזהות המקומית שלהם	הביקורת היא שהנוף הגלובלי מוחק ייחוד מקומי.
3. איזה גורם מיקום חשוב לחברות בפארק מדעי?	א. קרבה לאוניברסיטאות ולכוח אדם מיומן	חברות טכנולוגיה זקוקות לידע ולעובדים מיומנים.
4. מה מבדיל נוף אנושי מקומי מנוף גלובלי?	ד. נוף מקומי נושא סימנים של היסטוריה, אקלים וחומרים מקומיים	הנוף המקומי ״מספר״ את סיפור המקום; הגלובלי חוזר בכל מקום.
5. מה מהבאים הוא ניתוח ולא רק תיעוד בתצפית?	ג. הסבר מדוע החנויות מרוכזות ליד צומת מרכזי	ניתוח מחפש סיבות וקשרים, לא רק אוסף נתונים.

נכון / לא נכון	תשובה	הסבר / תיקון

1. האחידות בשדות תעופה בעולם היא מקרית לגמרי.	לא נכון	היא תוצאה של קשרים גלובליים, תקנים משותפים וחברות בינלאומיות.
2. בערים גלובליות רבות גובה הבנייה יורד לכיוון הפרברים.	נכון	נכון – זה "מבנה הפעמון" של קו הרקיע.
3. חברות רב-לאומיות משפיעות רק על הכלכלה ולא על הנוף.	לא נכון	הן משפיעות גם על סגנון הבנייה, השפה ודרכי העבודה.
4. תצפית שיטתית מאפשרת להשוות בין מקומות.	נכון	נכון – שאלות קבועות מאפשרות השוואה בין אזורים.

חלק ג' – שאלה	תשובה לדוגמה
1. הסבירו בשרשרת סיבה ותוצאה כיצד הקמת סניף של חברה רב-לאומית משנה נוף של שכונה.	החברה מקימה משרדים ← מגיעים עובדים רבים ← נבנים חניונים, כבישי גישה ובתי קפה ← מחירי הקרקע עולים ← מבנים ישנים מוחלפים במגדלי זכוכית, והנוף נעשה גלובלי.
2. "הנוף הגלובלי מוחק את זהות המקום." התייחסו לטענה מנקודת מבט של תושב ותיק ושל עובד צעיר בפארק המדעי.	התושב הוותיק עשוי לחוש שהשכונה איבדה את אופייה וחנויות מוכרות נסגרו. העובד הצעיר רואה הזדמנויות עבודה, שירותים נוחים וחיבור לעולם. שתי העמדות נכונות חלקית, והאתגר הוא לשלב חדש עם שימור.
3. השוו בין שני פארקים מדעיים (בארץ ובעולם): מה דומה בנוף ומה עשוי להיות שונה ולמה?	דומה: מבני זכוכית, חניונים, מדשאות ושלטים באנגלית. שונה: חומרי בנייה מקומיים, האקלים (הצללה בארץ חמה), הטופוגרפיה – למשל בנייה על מדרון בירושלים לעומת עמק שטוח.
אתגר: ערכו "מדד גלובליות" לרחוב ביישובכם: בחרו חמישה מאפיינים (למשל שלטים באנגלית, חנויות רשת, גובה בניינים), ספרו בשני רחובות שונים, השוו בגרף עמודות וכתבו מסקנה מנומקת.	מאפיינים: שלטים באנגלית, חנויות רשת, בניינים מעל 8קומות, אנטנות, בתי קפה בינלאומיים. רחוב ראשי: ציון גבוה; רחוב שכונתי: נמוך. מסקנה: הגלובליות מתרכזת בצירים מרכזיים נגישים עם תנועה רבה, ופחות בשכונות מגורים.

כרטיס יציאה: סיבה אחת לבנייה לגובה במרכז העיר: … · דוגמה ל"מקום ללא מקום" שאני מכיר: … · עמדתי על הנוף הגלובלי במשפט אחד: … — מצופה תשובה קצרה שמשתמשת במושג אחד לפחות.

מהלך שיעור מוצע (45 דקות)

פתיחה (5 דק׳): משחק "איש תלוי" על אחד המושגים באתר, על הלוח הכיתתי.

מושגים וקריאה (15 דק׳): כל תלמיד/ה בחוברת ברמה המתאימה; קוראים בזוגות ומסמנים את המושגים בקטע.

חלקים א׳–ב׳ (12 דק׳): עבודה עצמית, בדיקה בזוגות בעזרת המושגים.

חלק ג׳ או "חידון מהיר" (10 דק׳): שיחה על שאלה פתוחה אחת, או חידון כיתתי בקבוצות על הלוח.

סיום (3 דק׳): כרטיס יציאה ✂.

בידול בכיתה

- בסיסי: משפטים קצרים, מחסן מילים, משפטי פתיחה. אפשר לקרוא בקול ולעבוד בזוג.
- ז׳ רגיל: אותם מושגים, קטע ארוך יותר ושלוש שאלות חשיבה.
- מתקדם: קטע עשיר, השלמה בלי מחסן מילים, אתגר חוקרים.
- כל הרמות עובדות על אותם מושגים – כך אפשר לקיים דיון כיתתי משותף.

משחקים לשיעור באתר

חידון מהיר (גם במצב לוח כיתתי), איש תלוי, טריוויה ב־3 רמות, התאמת מושגים, זיכרון ומרוץ נכון/לא נכון: https://geo-z-chovrot-tiny.sites.tab.bot/

לוודא לפני השיעור

- הבניין הגבוה בעולם – יותר מ- 800מטר (כ- 828מ׳)
- יותר ממאתיים בניינים בעולם גבוהים מ- 300מטר
- מספר שדות התעופה המסחריים בעולם (אלפים רבים)
- בנגלור מכונה ״עמק הסיליקון של הודו״
- הביטוי ״מקומות ללא מקום״ – מושג מהספרות הגאוגרפית; לנסח בלי לייחס

